„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 25. У Новом Саду у петак 12. (24.) фебруара 1882. ГОДИНА XVII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Будимпешта 11. фебруара. Од прекјуче траје расправа предлога од 8 милиона (почетак доносимо у данашњем броју. У.) Први дан говорили референт Ланг, Хелфи, Хуњади, Мочари, Тиса; други дан Милетић, Барош, Етвеш, Јокаји, Тиса. Милетић против предлога, а за испразнење окупованих земаља. Данас наставак, јамачно крај. Цар издао позив Скобељеву, да у Петроград дође.

НОВИ САД, 11. фебруара.

Свеколико јавно мишљење у Јевропи бави се у овај мах једним предметом и расправља једну тему. **Скобељев** је јунак данашњег дана. Беседа, што ју је он пред Србима у Паризу држао, учинила је много већу сензацију, него ли позната му здравица. Свак даје значаја његовим речима, ко већег, ко мањег, — то стоји до политичког интереса и становишта, — а у најмању руку сматрају је као израз, који показује, какво расположење влада у руским народним круговима спрећу Аустро-Угарске и Немачке. С тога се свако мора пре свега запитати, хоће ли те две државе чинити код Русије какве дипломатске кораке због скобељевове беседе. Судећи по изјавама официјозних и у опште инспированих листова, оне не мисле ништа чинити, јер на послетку немају ни супстрата, ни повода томе. Скобељев је говорио као приватна личност, не у службеном положају свом, а то не може бити предмет дипломатској акцији.

Као што рекосмо, **Аустро-Угарска не ће се на Скобељева тужити**. Тако бар потврђује велеофицијозни „Фрмдблт“ бечки. Но веома је занимива примедба, којом тај лист пропраћа своју вест. „Одговор,“ пише „Фрмдблт,“ „што га Аустро-Угарска мора дати на панслованско задиркивање (Hetzereien,) мора га дати у Херцеговини и Кривошијама. Што брже и темељније буде устанак оборен, то имамо мање узрока, да се због скобељевових тирада узнемирујемо. Много опасније, него што су париске родомонтаде текиначког победитеља, чине нам се изјаве симпатија, које устаницима даје један део аустријске пресе, истина мален део. Збиља је то врло рђав знак, који у човеку буди озбиљне мисли, што се један од најглавнијих органа крањских Словенаца не устручава рећи, да „су Бокељи и Херцеговци одушевљени устаници, који су сигурни, да ће победити, јер се боре за свету ствар.“ То нам се и пак чини да је „навала Словенства“, и аустријски државни интерес налаже, да јој се одлучно стане на супрот.“

Осим политичког разлагања изазвала је **скобељевова беседа** и препирку ради самога текста. После српске депутације разговарао се дописник „Кол. Нов.“ са Скобељевим, те по том јавио свом листу, да лист „Франс“ није коректно донео текст беседе. На то одговара „Франс“, па примећује, да беседа није преведена, јер Скобељев је француски говорио и још ово рекао, што у првом тексту не стоји: „Жао ме је, што се не могу изразити општим словенским језиком; нуждан нам је заједнички језик, као што нам је нужна и заједничка акција.“ Још „Франс“ додаје: „У руци нам је текст скобељевове беседе, како ју је написао један од Србаља, који су адресу предали; тај су текст они други, што су код ђенерала били, више пута прочитали, и најпосле Скобељев нам није никакав исправак послао. У осталом напомињемо, да је Скобељев повио своје речи пред „волтеровим“ дописником и пред њим признао, да је беседу, каква је у „Франсу“ била, беседио.“ Као што ја пред рекосмо, свеколико новинарство јевропско бави се скобељевом беседом. Још најповољније о њој суди инглеска преса; инглеске новине ако не хвале Скобељева, врло га благо осуђују, а има их, које га у звезде кују. Тако „Пел Мел Газета,“ пишући о Скобељеву, заноси се у одушевљењу, па вели, да ће га повесница испоредити с Наполеоном, Уелинктоном, Грентом и Молткеом.

У Паризу је **Скобељев и са дописником „Дељи-Њуса“** лондонског разговарао. Пред њим се жалио, што извесни новинари претерују, пишући о његовој беседи, што ју је пред Србима ђацима изговорио. Он је, рече, противан рату са страним земљама. Он за се ништа не тражи, али види, да Аустро-Угарска тиранише Словене, а овамо су јој балканске земље само поверене да њима управља. Аустро-Угарска гледи, не би ли преко „јежовита, преобучених у православне попове, племените Словене са Балканског полуотока примамила у римокатоличку цркву.“ Сва би се Русија сложила, рече даље, да завојшти на Аустро-угарски војнички клирикализам у оним земљама, а с девизом: „Hands off!“ (Себи руке!) Русија ће бити задовољна, додаде, ако Јевропа узиде за тим, да се берлински уговор од слова до слова изврши. Дипломати, који свагда истину презиру, нека чују, да Русија тако исто не ће трпети јежовитску власт над Словенима, као ни турску. Немачка гледи равнодушно, рече најпосле, како Аустро-Угарска берлински уговор злоупотребљује.

Бечка и будапештанска преса семитске провенијенције виче на сва уста на Русију, као да се у њој двострука политика тера: друкча обзиром на саму земљу и народ, а друкча обзиром на стране земље. А зар у Бечу то исто не раде? Не треба доказивати, да до тога, како се **Црна Гора према устанку** бокељском и херцеговачко-босанском влади, много стоји, каква ће бити ситуација на позорници устанка. Докле дакле официјозуси гладе Црну Гору, хвалећи је, да се коректно влада, дотле је антисловенска преса бечка и будапештанска беди, да она потпомаже устанике, те по томе криви је за сву невољу, које је Аустро-Угарска допала. Отуд и махнито искање, да се Црна Гора поседне. Услед тога нашла се и сама службена руска преса побуђена, да проговори о односају Црне Горе према устанку. У недељу донео је службени петроградски лист, „Правит. Весник“, чланак о тој теми. Чланак је до сад допр'о до нас само у телеграфском изводу, и по томе се види, да је врло значајан. У њему се разлаже, да кнез Никола не може испунити своју обвезу спрећу Аустро-Угарске, те овој саветује, нека погледом на расположење руског становништва не иште, што не може бити и што се не може испунити, него нека гледа кроз прсте, ако црногорски својевољци иду у помоћ херцеговачкој браћи против њене војске. Док нам чланак дође до руке саопштићемо га.

Бокељско-херцеговачко-босански устанак.

Још никако ни из Боке Которске, ни из Босне и Херцеговине нема вести о повећој и појачој акцији на позорници устанка. Но то није никакво чудо. Главно заповедништво уверило се, да је оно војске, што је до сад оперисало против устаника, мало, да сломије и угуши устанак, те је обуставило даљу већу акцију, и — као што „П. Лојду“ из Задра брзојављају — операције у Кривошијама наставиће се, текем кад приспе појачање. Међу тим, као што истом листу из Дубровника брзојављају, главнокомандујушти, ђен. Јовановић, спрема са начеоником свога главног штаба, пуковником Сламечком, што је за акцију нужно. У Дубровнику се израђују наредбе војничким заповедницима најподробније и све до најмање ситнице и сваком се одређује, којим ће путем ићи; тек после извесног, тачно одређеног времена сме заповедник дотичне наредбе, које запечаћене добије, отпечатити, тако, да тек онда сазна за праву циљ операције, кад је у њу можда већ ушао.

Међу тим, и док не стигну војсци појачања, она се непрестано с устаници чарка. Ниже доле саопштавамо службене извештаје о томе.

При закључку прошлога броја стигао је од сарајевскога главног заповедништва извештај од 7. (19.) фебр. 1 сах ноћу, који гласи:

Заповедник 51. пешачке пуковније, пуковник Арлов јавља, да је 3. о. м, извршено крстарење источно од Трнове и северо-источно од Рогој-врха. При том наиде војска на својих 80 устаника, који се после кратког пушчаног боја повукоше на Јахорину планину. Војска није имала никака губитка. Јављено је, да се устаници скупљају јужно од Корен-планине. Нужне за то наредбе већ су издате.

Разбој, на ком је пуковник Арлов (а не Орлов, као што је до сад погрешно јављано) био кратак бој, о ком је у горњем извештају реч, налази се на ономе истоме месту, где се пуковник Хоце у трећој трећини прошлога месеца првом сукобио с устаници, наиме у долини железнице реке, која се (долина) јужно од Сарајева пружа, те с једне стране води у Крбљину, а с друге у Фочу, а допире само до Рогој-врха. Устаници се пак овога пута нису у Крбљину склонили, као обично до сад, него у Јахорину-планину, онако дивно опевану у нашим красним народним песмама. Јахорина лежи северо-источно од Трнове. Које по тој причини, које по том чину, што се опазило, да се устаници скупљају јужно од Корен-планине, која лежи источно од Јахорине, — може се узети, да су устаници своје главно средиште и скупилиште преместили из Крбљине и Загорја више горе, северно, у онај крај, што се налази међу Сарајевом и Фочом. Ако то стоји, ако је збиља тако онда ново скупилиште устаничко није од босанске главне вароши даље од 20 километара, тако да јој с те стране може погибао загрозити. Те погибли јамачно се и тиче, кад се јавља, да је сарајевско главно заповедништво издало нужне наредбе.

*

Службени извештаји о потањим догађајима на позорници устинка гласе:

Ђен. Јовановић јавља 7. фебр. у вече:

У Херцеговини догађају се још често отимачине у гацком, коњичком, невесињском и столачком округу и у Зупцима. Јануара 17. (5.) догодио се код Предора сукоб једног пешачког и једног жандарског одељења са својих 80 устаника, при чему су ови последњи с великим губитком — говори се, десет до петнаест погинулих — одбијени. На нашој страни никака губитка.

Код леденичких Степена чарка се војска сваким даном с поједини устаници, тако да је 3 о. м. каплар Римербергер од 14. пешачке пуковније тешко, а 6. о. м. натпоручик Сатмари од 3. пољско-ловачког батаљона лако рањен. Утврђења на Леденицама и Степенима и Гребењу, за тим оправка пута брзо напредује.

Иначе није стигло вести, да је још где у Кривошијама боја било.

Сарајевско главно заповедништво извештава 19. (7.) фебр. ноћу.

Пуковник Арлов јавља из Трнове, да су 4. и 5. појачане патруље потврдиле, да се устаници скупљају источно од Рогој-Врха.

Фебр. 6. за јутра кренуле се из Фоче две колоне, и то „пуковник Цамбаур са два батаљуна од 1., једним батаљуном од 75. пешачке пуковније и два топа преко Црног Врха, а пуковник Хоце са два батаљона 75. пешачке пуковније и два топа преко Саса. Цамбаурова колона наиђе код Крушчице на устанике и после кратког боја потисне их. Од војске четир момка рањена, Устаници оставише војсци у рукама пет погинулих и седам заробљеника. Крушчица одакле је из домова на војску пуцано, већим је делом изгорела.

*

О четовођи Тунгузу.

Од лична познаника тунгузова добили смо црте о животу тог устаничког вође. Ми их у овом саопштавамо.

Четовођа Петар Тунгуз родом је из Невесиња, а сестрић Стојану Ковачевићу. Било му је 17 година, кад му Турци учине неку неправду и он убије свог агу, па како му на дому већ не беше станка, одметне се и добеже у Црну Гору. То беше 1868 г. а 1869. био је у бокељском покрету свуда уз Стојана. По сршетку устанка четовао је по Херцеговини, што уз старије четнике, што пак сам на своју руку. Године 1872. пође Стојан у Аустро-Угарску, па собом поведе и Петра, но њему се не свиди море и пут по њему, искрца се у Дубровнику, па преко Шуме и Попова за кратко време створи се у Сомини у „хајдучкој мајци.“ Црногорске су власти тада строго мотриле на хајдуке и пречиле им прелаз у Црну Гору, по љута зима дотера Тунгуза на црногорско земљиште, власти га ухвате и баце у тамницу на Грахову. После неко доба тамновања, мрачне једне ноћи побеже из тавнице, а зора га је забелила већ више Никшића у Дуги крвавој. Од то доба није мировао, док није окупацијом Босне и Херцеговине отпочинула крвава источна драма. Од Његоша до Дурмитора, од Пиве и Горанског до Биљећа и одатле до Неретве и преко Неретве прелетао је као муња час с мањом, час с већом четом бијући Турке и штитећи сиротињу рају од силе османске. Кад год. 1875. диже поп Богдан Зимонић и Стојан Ковачевић Гачане на оружје, Пера је био међу првима, што дође с четом и стаде под заставу за слободу српску, уз њих је бивао увек, у сваком боју где би се устаници сукобили с Турцима.

После окупације постане Тунгуз аустријским полицајним чиновником.

Почетком јуна п. г. добије заповест, да гони и тражи Стојана и као што се види — нашао га је.

Пера је Тунгуз малена узраста, црне масти, великих закрвављених очију, смео је и одважан, као мало који. Он је ајдук из стојанове школе и какве су прилике, као да неће постидети ментора.

*

Устанички билетен.

„Н. Сл. Преса“ добила је с Цетиња 15. (3.) фебр. допис о устаничком билетену (извештају). Допис гласи:

Данас имадох прилике, да прочитам устанички извештај, датиран из Загорја близу Серчић-Одака од 23. јануара по старом.

У извештају се најпре на кратко набрајају устаничке чете, којих има седам, и то:

1. Одељење Стојан-ковачевићево, које називају и „летећом четом.“
2. Одељење, што стоји под Пером Тунгузом и Турчином Вортом.
3. Чета Мрдака Лубурића.
4. Чета Васе Бухе, која у Загорју оперише.
5. Одељење, што га предводи бивши невесињски бимбаша, Турчин Хамет Дедовић.
6. Чета Смајил-бега Ченгића.
7. Одељење Хасан-бега Сабљице.

Сва та одељења стоје под врховним заповедништвом Бећир-бега Ченгића, екселенције, Турчина.

За тим се у билетену на кратко описује калиновићка битка, где је 500 устаника стојало против 700 ћесарских војника. Бој није дуго трајао; ћесарски војници не могоше издржати усташки нападај, те се дадоше у бегство. Ако бој сам није дуго трајао, али је потера пуна три дана трајала, док остатци побијене ћесарске војске иза зидова града Фоче, камо умакоше, не нађоше довољно заштите и одмора.

Иза тога се у билетену набраја, колико је који устаник посекао глава ћесарским војницима

Најпре се набрајају главари, и то: а) Васа Буха посекао је 2 главе, б) Хамет Дедовић 3, в) пет Ченгића бегова сваки по 2 главе, свега 10 глава. г) Риста Бећач посекао 2 главе, е) Алекса Шутић 2, ђ) Јован Савић 2, е) Јова Ковач 2; свега 23 посечене главе. Кад се томе додаду 34 главе, које су прости усташи у том боју посекли, чини свега 57 посечених глава.

Даље се у извештају прича, како је Стојан Ковачевић „целу Дрину до врага послао“, т. ј. да он онде са својим четама по вољи заповеда; даље, да је у Фочи проглашено опсадно стање и да се у том граду нико од ћесарских војника не сме маћи; да устанички вођа Лубурић држи поседнуту Опатну Рудану до Каменог Брда; да су се Тунгуз и Ворта међу Гацким, Невесињем, Загорјем и Бељанима утврдили и т. д.

Колико је од свега тог истина, цетињски дописник не зна, али то је, вели извесно, да се војсци, што се налази на попришту устанка, не може на њеном положају завидети и да ће само већа снага моћи устаницима доскочити. Приметити нам је, да су из „Н. Сл. Пр.“ и будапештански листови прештампали тај извештај.

О изнимним судовима у Далмацији.

У прошлом броју донели смо од речи до речи владин поднесак у седници аустријског царевинског већа о уважењу изнимног стања у Далмацији. Ради тога се састао прошлог понедеоника одбор за казнени закон из аустријског царевинског већа, да се саветује о том владином поднеску. Дебата је трајала пуна четир сахата и текла је укратко овим током:

Известилац посл. Линбахер подноси извештај. §. 1. закона тог гласи по владином поднеску: „Влада се опуномоћава, да са наредбом преноса кривичних средстава цивилних судова у погледу на кажњива дела, која су у том закону озна-

чена, пренесе на војничке судове за време од четир месеца дана за поједине судске округе у краљевини Далмацији".

Посланик др. Коп упозорује на одређење члана 2 државног поседног закона о судијској моћи, по коме би се компетенција судова законима утврдила, а не путем наредаба. Кад би даклe влада од случаја на случај хтела да мења компетенцију појединих судова, то би она морала чинити увек путем закона. Ако би се дозвола за ту промену компетенције дала у појединим случајевима, онда би инволвирало промену устава, а за то је нужно две трећине мајоритета.

Известилац посл. Линбахер признаје сам нужност неке стилистичке промене §. 1. и предлаже, да се у сугласу са чланком 2 државног поседног закона од 21. децембра 1867 постави уважање војених судова као изнимних судова за три судска оружја у Сњету, Дубровнику и Котору, али да се наложи влади, да у појединим деловима тих окружја од тог пуномоћства никакве употребе не чини тако да тај закон истина важи за те три области са даном објаве, али да ступа у живот у појединим областима тих окружја тек после посебне објаве.

У §. 2., који набраја кажњива дела, што подлеже војничком правосудству, узети су још неки деликти, нарочито уморство и тешке телесне озледе.

Код §. 4 је закључено, да се деловање тог закона ограничи само на онаке деликте, који се догодише у областима, за које су уведени изнимни судови.

У §. 5 примљена је наредба, да, ако се у ком случају на смрт осуди, да се без обзира на важење цивилног казн. закона, смрт може и убијством из пушке обавити.

§§. 6 и 8 се бришу.

Прошлог четвртка беше закон у пленуму на саветовању.

Са угарског сабора.

У седници угарског сабора од уторника 9. (21.) фебр. о. г. беше на дневном реду расправа „о извештају финансијског одбора у ствари поднеска министра финансије ради ванредног кредита од 8 милиона за угушење немира, који су на југу монархије букнули."

Расправа је овако текла:

Референт Лудвиг Ланг одобрава предлог финансијског одбора, по ком би се министар финансија опуномоћио, да узме у будет за 1882. годину ону суму од 2,512.000 ф. што на Угарску спада и да се иста узме из заједничких актива. Тада се обраћа говорник на сепаратни вотум, што га је Игњат Хелфи уложио, и који се свршава са овим предлогом: „Нека се кућа изјасни, да не прима у будет оних у горњу циљ зајисканих 2,512.000 ф., већ да се влада упути, да учини нужне кораке, како би се окупирана област што пре напустила."

Нико није тврдио, да ће са окупацијом престати сви заплети и невоље у окупационој области. Окупација није имала никакве друге циљи, већ да учини крај панславенским агитацијама на југу наше монархије, а та се циљ не ће никако постићи напуштањем Босне и Херцеговине. Што је пак при томе на коцку стављено, то је: ауторитет монархије који нас принуђава, да одржимо нашу позицију на балканском полуострву. Препоручује поднесак за усвајање.

Игњат Хелфи одговара на извађања референтова и мисли, да ово питање не спада баш управо онима, која се, кад су већ једном у делегацијама решена, не могу више овде расправљати. Нека се референт не чуди о краткоћи мотивовања сепаратног вотума, јер његово мотивисање, са којим препоручује мотивирање кредита, још је краће. (Веселост на крајњој левици.)

Говорник прелази на меритум ствари. Народ се не могаше опријатељити са окупацијом ни онда, кад је била обављена; па и у адреси је изражена брига о томе. Кад је створен закон о босанској управи учинила је опозиција на то пажљиве, да је тиме и окупација уједно санкцијонисана и упутила је и на компликацију државоправног односаја. Влада и њена странка одобрише ово последње; али рекоше: шта да радимо?

Данаске смо ми у предсказаном трећем стадију. Ко би могао у напред предсказати, како ће испасти војничка акција? Ко то може знати, да ли ми нећемо морати посести Србију или Црну Гору? Ко то може знати, да ли то не ће довести до компликације са Русијом? Ту мора сваки посланик озбиљно се сам собом посаветовати, пре него што вотира тако велике суме и пре него што се одлучи, да ступи у компликације, које се не могу прорачунати. Нека влада већ једном каже, шта јој је крајња циљ са окупацијом.

Говорник развија сад она три позната модалитета коначног решења босанског питања. Провинције се могу или Турској натраг дати, или их утеловити Угарској или Хрватској или најпосле их дати Аустрији. Он не препоручује ни један од та три модалитета.

Одговориће: циљ је, да се паралише руски уплив на балканском полуострву. Говорник пориче, да ћемо ми то постићи на том путу, којим смо пошли. Преким судовима и сличним поступцима предајемо ми тамошње становништво све више Русима. Кад монархија истроши тамо своју снагу, онда ће Русија напред ступити. Најбоље би било, да ми дамо оним провинцијама автономију, онда ћемо их задобити као наше пријатеље и наша монархија могла би тада предузети решење пољског питања. (Покрет; веселост с десна.)

Говорник одговара на преговоре, који су подигнути против његовог сепаратног вотума; он неће, да ми одмах изађемо из Босне, ми треба најпре да учинимо кораке, како би се то могућим учинило. У томе моменту, како се сабор изрази, да ми треба из Босне да изиђемо, вотираће он одмах за угушење устанка нужне суме, и то тим пре, што зна, да те суме неће бити нужне, јер ће онда устанак сам по себи престати. (Кретање.) Што се тиче части ове монархије, која је тиме ангажована то зна цела Јевропа, да ћемо ми победити ту шаку усташа; част Инглеске није с тога патила, што је она напустила јонска острва; наравно тамо не беше устанка, али напустити какав посед, за који нико и не грози, може се, ако се хоће, схватити још горе.

Говорник је уверен о томе, да је цео угарски народ против продужења окупацијоне политике; Андраши и Тиса изјавише у делегацији, да они не само да узимају одговорност за Босну, него да је управо ишту. Он зна добро — рече говорник — да има политичких савести, које се о свачему умирити могу. (Кретање с десна; живо одобравање на крајњој левици). Али народ се неће никада опријатељити са том политиком.

Нема закона, којим би се народ могао приморати на самоубијство, а пошто садашњи поднесак прати те циљи, то он мора против истога гласати. (Дуготрајно допадање на крајњој левици).

Гроф Ладислав Хуњади извађа, да је идеја босанске окупације стара угарска традиција и упућује на стратегичку важност наше босанске позиције. Усваја поднесак.

Лудвиг Мочари испитује узроке немирима и угледа исте понајвише у уважању обранбене дужности. Он назива ту меру незаконитом и хоће да то докаже из обранбеног и других закона. Дође ли једном босанска обранбена сила у живот, онда ће нас босанска окупација стати више од 500.000 фор. које данас морамо на то да плаћамо.

Говорник говори о поступку делегација, који је сувише вољан био; заједничка влада ради шта она хоће, делегација вотира све накнадне кредите; све се израђује у пододборским седницама, а у јавним седницама се већ све готово износи. Владу треба повући на одговор ради уважања обранбене дужности, у коме и она има удела; говорник то не предлаже једино с тога, што нема акта, која би му дала нужна разјашњења о степену комплицитета наше владе. Ништа није тако озловољило становништво, као наредба за рекрутовање, ову би требало натраг повући.

На то подноси говорник предлог за одлуку, који по дужем мотивисању иште, да посланичка кућа одрече сва заједничка издавања.

После овог узе реч министар-председник Тиса, но то ћемо другом приликом саопштити.

Из наставног одбора угарског сабора.

Пододбор наставног одбора са угарског сабора претресао је у седници од прошле суботе нацрт закона о средњим школама. Предмет саветовања беше §. 25. тог нацрта, који наређује, да сваки редовни професор мора имати диплому, и само редовни професори, који су пре ступања у живот овога закона већ пет година служили, изузимају се од овог правила.

Калмар жели у вме пијариста, да се професор не наименује само за онај предмет, за који је оспособљен. Даље да се иште диплома и од оних, који су преко пет година служили, ако нису били редовни професори.

Мориц Сај иште од постављеног беспрекоран карактер.

Антон Берец изражава се против строге системе струка.

Карло Сас изјављује, да ће се сагласити са модификацијом у том смислу само онда, кад би се употреба професора за друге струке само изнимице дозволила.

Др. Хајналд пита, не би ли било добро, кад би се министар опуномоћио, да 15—20 година може одступити од наредаба тог закона. Даље саопштава сумњу, коју имаде миноритски ред према тим параграфима.

Параграф 26 иште, да дипломисани кандидати пре њиховог наименовања за редовне професоре морају 1—3 год. служити као супленти и да свршени питомци професорског заставног завода морају за две године испит положити.

Учевни редови ишту, да у нижим разредима могу предавати и свршени теолози.

Антон Берец жели, да се професори, који су као такови деловали, не присиљавају, да најпре служе као супленти.

Карло Сас нема ништа да замери такој модификацији.

Фердинанд Лутер жели, да се суплентско службовање прецизира, од прилике на две године.

Мориц Сај преговара против речи „суплент" нека је у тексту реч о провизорном постављању.

Адолф Зајн пита, да ли је абсолвисање професорског научног завода безусловно нужно?

Фердинанд Лутер изјављује се противу тога и потпомаже молбу реда (калуђерског.)

Алберт Папп пита, да ли се протестански кандидати парохија могу наместити без професорске дипломе, као што то изискује калуђерски ред (Orden) за своје кандидате?

Фердинанд Лутер изјављује, да се ти калуђерски кандидати поред теологије припављају и за наставну струку.

Сљеди §. 27, који наређује, да број редовних професора не сме бити мањи, него што има разреда.

Ладислав Кевари иште, да реч „редовни" отпадне.

Параграф 28 одређује број часова.

Редови ишту, да овај износи у доњим разредима 28, а у горњим 26 часова недељно.

Фердинанд Лутер упозорује на преговарање омладине и говори за смањивање учевних часова. За сваки школски час нуждан је још један час са спрему, тако, да ученици требају 12 до 14 часова дневно. Препоручује, да бројеви износе 24 25 и 26 часова.

Мориц Сај не налази, да су ученици оптерећени.

§. 26 уређује телесне и војничке вецбе.

Габор Барош примећује, да су учитељи турновања против војничких вецба.

Антон Берец иште за телесну вецбу најмање два часа недељно и изјашњава се против војничких вецба.

Остали говорници се изражавају у истом смислу.

ДОПИСИ.

Париз, на Сретење. (Ђенерао Скобељев у Парису.) Као што ће вам познато бити, начинила је здравица ђенерала Скобељева приликом прославе годишњице заузећа Геок-Тепе-а а у чему сам вам ја у моме чланку „Русија у год. 1881. опширније јавио — таку сензацију у Европи, да „Н. Сл. Преса" и њој подобни листови још једнако о њој говоре. У тој здравици дотакао се ђенерао и питања о јужном Славенству, а нарочито питања, шта ће бити са Босном, Херцеговином и осталим крајевима у којима Срби живе, па некако храбри тај народ обећавајући, да га руски народ неће напустити. Већ 10 дана после те изговорене беседе, ђенерал беше на путу у Париз. Наравно да се тај пут почео да сматра као неки ексил, шта више говорило се, да је он и свој чин напустио. Међу тим, од свега овога није ама баш ништа истинито. Ђенерал је данас у Парису а са питањем, и неким мигом да се из земље за неко време уклони, и да се од политичких питања и њиховога расправљања уздржава, стоји овако: он је још декембра месеца прошле године искао допуст, који му је дозвољен; но чувши да се неки банкети то њему као освајачу Геок-Тепе-а у почаст спрема, он се задржи још у Русији, те присуствоваше и сам на банкету.

На неколико дана после те беседе, донесе овдашњи дневни политички лист „La France", белешку једну, у којој јављаше, да ће генерал у Париз да дође, и ако је он у ствари већ овде био. На ову вест, наступи међу овдашњим српским ђацима на великим школама неко кретање, и само толико могах да довнам, да се спремају, да генералу у знак свога признања адресу пошљу Услед те вести одоше њих неколицина у овдашње руско посланство, не били што поближе о овоме доласку сазнали. Но секретар посланства им неки нејасан одговор даде тако, да ни сами нису знали на чему су. Некако случајно сазна један члан овдашње српске омладине, да је генерал већ у Парису, и да је на стану у улици Пантијевр бр. 2. Чим се ово било сазнало, одмах се пређе на посао. Њих неколицина примише на се, да адресу саставе. Пошто то би учињено, кренуше се њих неколицина на сретење око 9. сахата у вече генералу у стан, где га један члан на француском језику поздрави и адресу му предаде. Генерала је — који је депутацију изванредно лепо примио — ово јако изненадило, и управо да речемо обрадовало.

Ево како је од прилике генерал на адресу одговорио:

„Држим, да ћете и сами увидети, да ме је топло саучешће са ваше здраво јако дирнуло. Ја вам овде изјављујем, да сам необично сретан, што видим око себе искупљене младе представнике, онога народа (српскога), који је први разавио заставу словенске слободе, на словенском истоку... С вама треба искрено да се говори, а уверићете се, да право говорим.

Што се Русија, не сећа увек својих патријотских дужности у опште, као велике словенске државе на посе, зависи много од тога, што и изнутра и споља, на њу јако странци упливишу.

Па да ли смо ми у самој Русији, код куће? Да! свуда наилазимо на странца. Свуда нам се он плеће. Ми смо сиграчка његове политике, жртва његови интригуа, робови његове моћи... Он је тако овладао, да ћемо морати, ако ћемо да се од њега ослободимо — а ја се надам — то чинити само мачем у руци!

Па хоћете ли, да вам кажем, како се зове тај странац, тај интриган, то чудовиште, тај опасни непријатељ по Русе и Славене . . желите ли да вам га именујем: „то је ауктор т. зв. Drang nach Osten, та ви га господо сви познајете, то је Немац! Ја вам то понављам и молим вас, да не заборавите на моје речи — непријатељ је Немац! Борба се између Славена и Тевтонаца неда избећи. Шта више она је врло близу. Она ће бити дуга, крвава, страшна, ја пак држим и тврдо се надам да ће се свршити са победом Славена.

Знам, јер је природно, да би ради били да знате, како са вашом ствари стоји, јер је и онако већ братске крви потекло. Ја вам немам шта друго да кажем, до ли то, да се, ако ко дирне у Србију или Црну Гору, чија је слобода и независност уговорима ујамчена, нећете сами за слободу борити, то можете сигурни бити. Ја вам се још једном захваљујем, па ако баш судба никако друкчије неће, а оно до виђења на бојном пољу, раме уз раме против заједничког непријатеља."

То су ето речи, којима се ђенерао захвалио. За тим је умолио господу да мало седну и с њима се готово $^3/_4$ сахата и то својски и искрено разговарао. Између осталога споменуо је нешто, што такође карактерише његово огорчење против Немаца, у разговору доћи ће некако и на то, да рекне, да му је Аксаков, када је у Москви био, рекао, како су Немци у Тифлису покренули лист т. зв. „Tifliser Zeitung" па се он томе јако чуди, желећи да не зна шта ће немачке новине и у самом Петрограду и Москви. Али „man bemerkt wiederum einen Drang nach Osten." Изговорив око неколико немачких речи, он предложи, да се француски говори, пошто рече, овај немачки језик, и ако га иначе у власти имам нерадо употребљујем. Загрмивши у три пута „живио ђенерал Скобељев" депутација се с њиме опрости и оде.

Ђенерал, коме је данас 39 година (већ је 5 година у томе чину) беше учинио врло велик утисак. Човек је висок, крупан, плаве масти, а дуга плава брада покрива му јуначке груди. Он је лични ађутанат рускога цара а недавно је једна руска оклопница крштена по његовом имену. У Парису ће се бавити дуже времена.

Ова ће ствар за цело да даде и опет материјала за новине, тим пре, што је поменути лист „La France" донео у целости како адресу тако и одговор. — — ?

Беч, 18. Фебруара. Ретко је кад политичко небо тако натуштено било, као данашњим даном. Ова запета ситуација, где је можда нужна малена искра да крвне, па да букне све у крвави пламен, тако је констернирала све, што се иоле разбира за догађаје на истоку, да заиста престаје свако комбиновање. Ко да се нађе у том лавиринту мисли! С једним суђењем легнеш у вече, а с другим се ујутру пробудиш. Штампа ти доноси тако неједнаке, конфузне гласове, да нико живи не уме себи праве слике створити, где смо, чему ли идемо на сусрет? Јутарња пошта јави ти ово, а већ вечерња са свим нешто друго и друкчије. Нешто си читао пре и у једном листу, а ево ти другог, где оно демантира и о нечем другом извештава. О оном си таман почео да премишљаш, а већ ти ово поруши читав појам ствари.

Но било сад како му драго, свакако се из свију гласова то једно јасно види, да је ова узрујаност моменат, какав се ретко у историји бележи и да се за копреном најближе будућности крију озбиљни, одсудни догађаји. Можда ће већ први месеци разбистрити ову грозну збрку. Како? С какзим последицама? Смртно око не допире даље од данас, оно не зна, ни шта ће се сутра збити, а где ли би могло дозрети, какве ће се тајне можда после неколико месеци открити!

Толико знамо, да нам ваља, на свашто спремнима бити. Оволико усколебани таласи тешко да ће се стишати, а да не оставе за собом знаменитих промена у политичком свету; мучно је веровати, да се цели овај метеж иноминато, уједаред тек онако у ништа распрштати може.

Русија, Аустрија, Немачка, па и Француска — о свему се томе данас живо, озбиљно говори; Црна Гора, Србија, народи на Балкану... Страховита ли је то помисао, тешки ли су то заплети! Шта ће из свега изићи?

Што човечанство највећма узнемирава, то је грожња, да се не дође можда ево и у деветом деценниуму деветнаестог века до жртвовања тисућама живота. Човек није више данашњим даном окорели дивљак, да хладним срцем преко крви газити може; људска крв, невини животи да падају, не може да му не буде грозно. Докле ће сабља да пресуђује шта је право; кад ће се већ једном дати сваком своје? Кад ће људи умети на људски начин расправљати што имају међу собом? Или је то вечита циљ разумнога света на земљи: клати се?

Та једва се годинама може назвати овај размак од берлинског уговора, а доживели смо већ, да иста земља опет ево постаде крвавим поприштем, исти узроци опет исте мачеве из корица истрцају! Само је непријатељ — други. И докле тако?

Али наравно, кад из проливене крви не никне благослов!

Беч, 19. Фебруара. Опет Скобељев! Још се није стишала ни она узрујаност услед првог му говора, а ено га данас са још већом жестином грми у Париву.

Познато је, да се Скобељев, као за укор за своју наздравицу, морао уклонити на страну и да је отишао у Париз. Онде су га и прекјуче поздравили тамошњи Срби у депутацији, а он је онда опет њима натраг одбеседио. Отповдрав тај његов саопштен је јуче телеграфским путем као неки догађај, који је у целом европском свету праву сензацију начинио и штампи пуно посла задао. Данашње је јутро прво јутро после војничке те декламације руског уваженог генерала и већ су сви листови пуни живе дискусије о том.

Заиста, ретко је кад чала тако важна изјава мњења и ретко је кад говор какав толико значио, колико овај. Тоаст овај пре о прослави дана Гек-Тепенске победе, ма колико да је историје имао, ипак се не може по тону, по жестини с овом беседом ни сравњивати.

Скобељев завршује: „А сад здраво, браћо моја! Видићемо се скорим на бојном попришту с голим мачевима против душманина свега Словенства, против немачког соја. Нама предстоје лепши дани. У судару ће за цело словенско оружје светло и победоносно изаћи. Знам ја, да је словенском читавом свету дојакошње владање Русије загонетно било; ево је данас време, да вам речем, за што Русија не може у пресветој улози својој словенској навек на истој висини да остане: Сметају нам интригантске суседне државе: Аустрија и Немачка! Али ето је дошла ора, да се подели — мегдан. Само то никад немојте да заборавите, да је немачки сој наш — заклети непријатељ; он је свему крив"!

Шта значе ове речи? Шта ће доћи за њима?

Већ због пређашње здравице ђенералове викале су дипломате аустријске, да се Скобељев казни. Данас се на све стране колпортира, да се неће мировати, док се достојна сатисфакција не извојује. Немци су се осетили до дна душе увређени и нагрђени таком заједљивом речи и осуђују Скобељева као правог провокатора који данашњи мир са државама нарушава. Не верује се више ни цару руском, да не гаји антипатије према германству; поред свега његова уверавања, којим хоће да докаже своје мирољубље осуђују данас и њега, да у срцу исту гују носи, коју и Скобељев. У осталом како било они никад не ће заборавити ту увреду у говору Скобељеву.

У вечерњем листу истог дана, кад је говор држан у Паризу, стигао је из Лондона телеграм, где се јавља, како је и Инглеве така беседа једном речи узбудила. Сутра дан доспео је и из Берлина глас, да су се Немци нашли због тог са свим поражени. Кажу, да је и рускога посланика на берлинском двору немило дирнуло, што су од руске стране таке речи изустављене, које могу покрвити изображене народе.

Од речи до речи саопштићемо овде што је у Инглеској Гледстонов орган, „Дељи-Њус“ на прочитање говора надовезао: „Морамо жалити, што је дошла до ових тешкоћа. Јужни Словени су заслужили независност. Аустријанци се морају без сумње назвати „насртачима“. Тешко је кудити тежњу за независношћу. Овај тумулт и ова конфузија су једино посљедице несмишљеног предавања оних народа у туђе руке, ма да су се томе много противили“.

Свакако ће нам први дани донети замашних догађаја у том погледу.

Вршац почетком фебруара. (Бламажа наше политичне власти. Преска парница против „Банаћанина.“) Читав се Вршац зачудио, кад се рашчуло, да је овд. градоначеоник са великим бележником и са читавом четом пандура пре неки дан спровео преметачину у кући овд. мирног и сувише лојалног грађанина, Св. Аћимовића, који гледа само свој посао, а не меша се у светску политику. Исти грађанин познат је у читавој вароши, па баш с тога су се и чудили тако јако и Срби и Несрби. Али шта данас није могуће? Данас се сваког часа чује, како је политичној власти испало за руком да ухвати неке „опасне агитаторе“ час у Трету, час у Реци, час у Панчеву, час у Кикинди и т. д. Али да ће државна власт инсултирати и мирне грађане, који се свог века нису ни издалека окривили о државни закон, — то је само у Вршцу могло бити. Но читава та ствар на послетку претворила се у бламажу по нашу власт. Ствар је у овоме, а вредно је да је сазна наш свет, који воли да се смеје, и ми не сумњамо, да ће и „Стармали“ о томе коју рећи.

Споменути вршачки грађанин женио је свог сина у Кикинди и приликом ручка поклонио је послужитељима четир рубље, што се у њега затекле, као што се код сваког код наших имућнијих људи налазе у малој своти разноврсни сребрни новци. Сутра дан, када су сватови са младом отишли натраг у Вршац хтедоше послужитељи променути рубље у наш новац. За те рубље међу тим дочује кикиндски државни одветник Херглоц (који је као такав 1876 г. био у Белој Цркви, кад се оно судило затвореним „бунтовницима“ из Вршца, међу којима је био и синовац споменутог мирног грађанича) и позове послужитеље на одговор, да му кажу, од кога су добили рубље. Они рекоше, а државном одветнику сигурно је име дародавчево (бркајући га ваљда са синовцем овога) сумњиво било, те своју сумњу саопшти надлежној власти, а ова телеграфским путем нареди, да вршачки градоначеоник одмах спроведе преметачину у кући Св. Аћимовића, што градоначеоник и учини. Али на жалост не нађоше ни једне рубље, у кући Аћимовићевој јер их више није ни имао. Но у колико је ова преметачина смешна, и у колико се тиме бламираше наше власти, у толико је карактеристична по јадно стање у нашој драгој домовини. Та зар смо дотле дошли да човек несме имати ува се новац друге једне државе? Та доњи Банаћани у велико тргују са Србијом и Влашком, где се у промету налази разноврстан новац, па зар ако оданде наши људи собом понесу руске рубље, што су их добили за свој еспап — зар онда да овде буду изложени преметачини, испиту, па ваљда и затвору? Ако смо дотле дошли, онда жалосно стојимо са светињом домаћег прага и са личном безбедношћу у Угарској, која би требала нами свима да буде добра и ваљана мати, а не некима мати, некима пак мачеха.

Други случај, што вам га имам саопштити, већ је нешто овбиљнији. Познато ће вам бити да је овде до скора излазио политичан лист под насловом „Банаћанин,“ а под уредништвом овд. књижара Николе Марковића. Исти је лист морао престати излазити због неучешћа читалачке публике; али уредник нема мира ни после смрти свога листа. Јер ето против њега дигао је белоцрквански државни одветник, Србин Николић, оптужбу, да је у свом листу доносио ствари и чланке политичне садржине, и то у броју 3-ћем у белешци о избору патријарха и у броју 6-том у чланцима: „Банат и угарска влада“ и „Државна порева.“ Рочиште је одређено за 8-ми март по н. к. Видећемо, на шта, ће се та фамозна николићева оптужба свршити. У своје време ја ћу вас о томе известити.

Књижевност.

Српско-народни вел.-бечкеречки календар за просту годину 1882. XXV. година, са више дворeза. У вел. Бечкереку. Штампао и издаје фр Павле Плајц.

Двадесет пет пуних година се навршило како Бечкеречки ферлегер Плајц усрећава српску књижевност својим календаром. Двадесет пет година се трпило, да Немац, Мађар шта-ли је Плајц одбира лектиру и пружа је српској кући. Данас пак кад имамо онако уређени „Орао“ „Годишњак“ „Бачванин,“ кад имамо те праве народне књиге, које Срби уређују, Срби издају, Србима им намењују несмемо допустити, да до 6000 екземплара оваког календара, као што је вел. Бечкеречки затварају врата српске куће ваљаном српском календару. Незна се шта је лошије у вел. Бечкеречког календара или садржина или слика или језик којим се пише, управо преводи. Ниједног поучног чланчића непружа нам г. Плајц, ниједне корисне барем белешчице да нам је наћи у његовом календару, само је пружио нешто забавно и тиме само као да је хтео да испуни празнину. Избор слика је никакав, ту ћете видети међу осталима Алжир, и Острогон, све саме старудије повађене из неких календара од године тридесете, па израда да вас бог сачува! Нешто премазано, и замазано, да не пише под сликом шта хоће да престави, мало би се ко досетио да та слика преставља варош или град. Приказујући ту књигу нашем народу, ми би желили, да народ купује и чита само добру и корисну књигу а да се некорисних и из саме шпекулације пониклих књига клони, буде ли тако онда ће и српска књига на боље поћи да је и онда велико — бечкеречки календар, који није ни шегра нашим календарима, са овим својим четвртостолетним јубилејом и свој живот докончао. **J.**

Народна просвета.

Здравствена настава у нашим народним школама.

(Навори новијих педагога.)

Написао **М. Т. Ф.**

Мото: Постарај се за једно добро, да буде у старости боље, а то је здравље. Сенека.

Између свију лекара, који су на објашњавању народовом гледе здравствених и болесних односаја радили и дејствовали, заузима професор др. Бок у Липиску, заиста најсветлије место. Тај некористољубиви човекољубац, не само да је много пута липиским учитељима предавања о човечијем телу држао, а при томе их пажљивима чинио на све, што је за наставу омладине од превелике важности; него је он својим списима енергично на томе дејствовао, да народе од незнања; сујеверице и предрасуда сваковрсних гледе неговања тела ослободи. Бок се бори са оштрим и снажним оружјем, па није ни чудо, што је противнике стекао. Било ма шта да говоре његови медецинарски и немедецинарски противници, тек ипак морају сви да допусте, да је он велике заслуге за распростирање најосновнијег знања о познавању и неговању тела човечијег стекао, и утврдио путеве нам к разумном и природном очувању људског здравственог стања. И све оно, што је он расправљајућим путем као реформу спроводио и спровео, све то мора школа у своје руке да узме и мирним путем у срце дечије да засађује. И сам је Бок тог мишлења, да ће посредством школе разумно неговање здравља васистину проломити све препреке дојакошње и у живот народни утицати; али на жалост, што и данас има још премного школа у којима се неговање здравља занемарује.

Многи ће од читалаца с осмејком да примети, сва нега телесна спада у дужност васпитању, поглавито домаћем васпитању; настава пак врло мало доприноси телесном неговању. Мишлење, да настава не дејствује васпитујући, проста је машта, која циља на то, да учитељима поништава љубав према њиовом дејству. Необорива је истина, да настава само речи и појмове може да даје; а те не могу да оживотворе дело! Али пут и начин, како те речи треба предавати, то јесте, па и остаје поглавита ствар. Кад се на пр. обичној настави придода у исто доба и чувство, онде је уваћена полуга делања у детињој души. Јер чувства производе тежње, а тежње се по све лако преображавају у стварност. Отуда морамо приликом наставе о неговању здравља, да надражујемо дечије чувствовање; морамо привлачећи и привезујући да описујемо, било да је тек опасност, или сама болест; морамо прикладне и занимљиве примере да уплећемо; ми не смемо сувопарну систематику да сазидавамо, него баш сам детињ живот у његовим разноликим положајима за основ да употребимо; па онда морамо тој настави дати и зачине посредством наочигледности, излета у поље, пребрајањем домаћих средстава и т. д. Да се нисмо до јако послуживали безбројним сувопарним речима, ми би до сада сво зло мртве, некорисне наставе истребили. Па кад се здравствена настава угодним и умесним начином предузима, како онда благодетно дејствује? Ван ове нема друге наставе више, са којом би се могло дете још у раној младости својој бољма да користи. Настава из земљописа доноси своје плодове тек доцније, кад дете више саучешћа према превеликом свету задобије; настава из рачуна, матерњег и других језика, писања, упућује дете увек на будућност, дочим настава о неговању здравља даје ученику правила и поуке, које он одмах сваки дан на себи самоме може и треба да испитује и употребљује.

Дакле, опет један редован нов наставни предмет! Зар их немамо и сувише у нашем наставном плану? — Било би по све жалосно, кад би за многе школе био то неки по све нов предмет; онда би ипак, морали да узвикнемо осталим предметима: Уступите место! Па ако због тога, што настава о неговању здравља отпочиње одмах још у нижим разредима и траје све до дечијег иступања из школе, настава из земљописа или литературе, повеснице свецке, из страног језика, у неколико уштрба претрпи, није тиме ама баш ништа изгубљено, а здравље омладине велике користи добија. — Након ових кратких разјашњења нека ми буде дозвољено, да новије назоре укратко разложим, по којима би се ова настава спровести могла и требала. Ја сам тога мњења, да се та настава мора на 3 главна оделења да подели. Први одељак обухвата основну припрему и по томе по све општа правила, која деца још зарана треба да појимају; други одељак обухвата познавање човечијег тела у погледу његових унутарњих и спољних делова (органа, оруђа); трећи одељак садржава популаран преглед дијететике или науке самосвојног неговања здравља, а особено са обзиром на разноврсна отњуд нешкодљива домаћа средства. — Посмотримо сада, шта би се из првог оделења могло да предузима.

Припрема за особену здравствену наставу односила би се на другу и трећу годину школску и то удешавану по годишњим временима. У пролеће предузимао би се разговор н. пр. о ваздуху. Деца треба да се упозоре на прелазак и промену из хладноће у топлоту и представљати им све могуће опасности, којима су људи у то доба изложени. Пролеће је доба, у којима биљке свој васкрс славе. По томе ће здравствена настава да предузима описивање свију корисних, тако и штетоносних биљака. Отровне биљке морају се чешће деци да показују и тумаче тако, да их деца никако не могу да заборава. У пролеће долазе деца врло често и са животињама у додир, а тиме добијају деца најбоље и најугодније прилике, да у часовима наставе о неговању здравља чују о убоцу челином, о отровној гуји, уплашених коња, беснога пса итд. Наравно, да при тој настави мора учитељ да употребљује ваљане поуке и савете. Наступи лето. Жарка топлота изазива на забаву и посматрање испаравања тела, о знојењу, о лакоћи назеба у жарким данима, о течностима, које употребљујемо за пиће и како се при томе поступа. Сем тога, треба предавач да говори о купању и његовом благотворном дејству, али и о његовим опасностима, особито пак о чистоти тела у опште. Лето доноси најраније разнородно воће, те школа тумачи деци о користи његовој кад зрело или кад је незрело; о неумерености, о облику и дејству отровних јагода, или у опште отровних биљака, којих поглавито у лето у великој количини имаде. Киша, бура, провала облака, вихор ваздушни стуб и т. д. појављују се у лето врло често, а школа треба да описује њихов постанак, њихову корист, али уједно мора да их опомиње, како се могу од могућих опасности да сачувају, које услед поменутих природних појава могу да постају. Предузимајући овако настављање морамо бити у свему строго умерени. Тако н. пр. предузимати говор о громовођи била би права глупост; али, да се за време трајања буре не смемо да заклањамо испод високих дрва и осталих високих предмета могућно је и малом детету објаснити. — Па и јесен доприноси богатог градива за прво оделење здравствене наставе. Онда се предузима сво пољско и баштенско зрело воће ређајући и описујући их и препоручујући их као здраву храну. Исто тако могу се сада све промене ваздушне и све појаве у њему, магле, буре и њиово утицање на здравље човечије да предузимају за посматрање и описивање. Зими се предузимају поглавито разговори о домаћим односајима. Тако н. пр. ваља говорити о неговању ока и ува; о опасностима, које могу да постану кад се деца играју н. пр. иглама, ножевима; палидрвцадима, стакладима и другим опасним предметима; сем тога треба децу опомињати, да опрезно по степеницама ходају горе и доле, да пажљиво с ватром, горућим предметима, лампама и свима другим лако запаљивим материјама поступају. Па и сама зима изазива децу у слободу на свежи зрак. Том приликом треба да предузима школа о хладноћи и њезиним последицама; о промрзлим рукама, ногама и о поступку против промрзнућа; о најбољем оделу и о потребној опрезности при избору његовом. И по томе неће ни зима здравствену наставу у народној школи, у погледу градива да доводи у неприлику. Ово оделење треба кроз једну или две године да се спроведе и заврши, па тек онда може учитељ да приступи к другом оделењу које више пажње и снаге појимања од ученика захтева. Ово оделење обухвата, као што већ споменусмо, упознавање човечијег тела и његово неговање.

(Свршиће се.)

Вести из места.

— Овдашња српска читаоница приређује сутра, у суботу, вечерњу забаву за своје чланове. То је прва од оних забава, које ће недељно једанпут, свагда у суботу, читаоница приређивати. Извештени смо, да ће се покрај обичног програма у свирци и певању још и предавања држати на тим забавама. Радосно поздрављамо ову лепу замисао читаоничког одбора, да сваке суботе приређује вечерње забаве у свом кругу. Тиме ће се испунити она празнина и монотонија која би иначе настала после одласка позоришне дружине одавде и после — месојеђа. С тога се потпуно надамо, да ће чланови читаонице редовно похађати ове своје забаве, а осталој публици могли би својски препоручити, да се уписује у чланство читаоничко, те да тиме учествује у свим бенефицијама, које нам читаоница обилно пружа. **Т.**

— Негдашњи члан наше позоришне дружине г. М. Рајчевић, приређ, је у недељу у вече у просторијама српске читаонице декламаторну и хумористичну представу. Г. Рајчевић је на то већ и од председништва дозволу добио. Улазница ће бити од особе 30 новч. Већ у интересу хуманитета — Рајчевић је оболео и не може још да ступи на позорницу — надамо се, да ће се наша публика том позиву својски одазвати, и у што већем броју присуствовати. Доцније ћемо можда још коју рећи о тој новој појави.

Нови Сад 11 фебруара. Онома дне стигла је амо службено забрана „Пере Сегединца“, трагедије дра Лазе Костића. Кад смо по првом гласу прибележили ту вест на овоме месту, нису нам познати били разлози забрани, али смо слутили, да је глумљење „Пере Сегединца“ забрањено због тога, што се прилике, које су дале сиже, градиво трагедији, те које се по томе у самој глуми и износе гледаоцу пред очи, — што се, рекосмо, могу применити на данашње неприлике у нашем нар. црк. животу. Наслутили смо. „Перу Сегединца“ није слободно у слободној Угарској за то приказивати, аргументише Тиса свој акат, што се скаска која је међу тим сушта историјска истина, даје применити на данашње прилике, те по томе може дражити народности једну против друге. То ваља добро утувити. Министар Тиса, позвани чувар закона, сам признаје, да су данашње прилике (да богме наше народно-црквене прилике) таке, да се приказивањем истих могу дражити народности једна против друге. Не удара ли министар сам том мотивацијом печат незаконитости на само своје дело, јер он је премапотписан на наименовању патријарха Анђелића; не криви ли тим сам себе кривицом буњења противу народности? Он јамачно није мислио, да се по чистој лођици даје то дедуковати из његове мотивације. Овде нам ваља још једну околност узети у обзир, коју смо навалице из прве белешке о забрани обишли, да не би изгледала као инсинуација. Пада у очи, да је забрана „Пере Сегединца“ изашла баш у оно доба, кад се наименовани патријарх бавио „горе“, од куда још ни није дошао. Да Вићентије Јовановић не узнемирује коме савест? Можда Скобељев није без основа говорио о покатоличењу јужних Словена! Време ће показати.

НОВИЈЕ.

О бокељском и херцеговачко-босанском устанку и приликама, што уз то иду, имају ове новије вести:

— Сарајевско главно заповедништво, надвезујући на свој извештај од 6. о. м. о бој колоне пуковника Цамбаура код Фоче, јавља 8. о. м. за ове губитке: Од 1. пешачке пуковније: тешко рањени: пешаци Фрања Калус (умрьо је 7. о. м. од ране) и Адолфо Процнер; лако рањени: пешаци: Јован Бар и Јован Путска. Од брдске батерије бр. 6/XI. тешко рањен: поттопчија Илија Главашки.

— „П. Лоју“ брзојављају 9. о. м. из Котора, да се ситуација у Кривошијама није изменила. Војска утврђује своје положаја, а Кривошијани, појачани устаницима од Вратло-кланца и четницима вукаловићевим и ковачевићевим, узнемирују их непрестано, али у за луд.

— „Уг. Пошта“ дознаје 8. о. м. из Дубровника, да је у Шибенику ухваћен ухода, преобучен у калуђерско рухо.

— Берлински, а по њима и бечки листови донели су били вест, као да ће Аустро-Угарска накнадити Црној Гори трошак за издржавање кордуна. „Н. Сл. Пр“. пак дознаје, да то није истина.

— Чешким листовима јављају из Беча, да се влада одлучила да јужну Херцеговину споји с Далмацијом у једну покрајину са ђен. Јовановићем као војничким и грађанским гувернером и Дубровником као главним градом.

— „Н. Сл. Пресс“ брзојављају из Загреба, да се босанска влада онде запитала, би ли се и колико сужника из Босне могло сместити у тројединчке тамнице, јер босанске нису сада сигурне.

— Чешким листовима јављају из Беча, да се онде у министарству просвете израђује поднесак о накнадном кредиту за прашко свеучилиште. Заступници народни, којима је тај поднесак саопштен, нису задовољни с појединим ставкама, јер се саразмерно иште мали кредит.

— Седница конференције у четворо, која је на 9. дан о. м. уречена била, није држана. Кад ће бити, то ће се члановима на писмено јавити.

— Из Београда јављају, да није истина, да је и министар грађевина, Гудовић, дао оставку, нити ће је дати.

— „П. Лоју“ брзојављају из Букурешта, да је за јужнословенски комитет (?) у Бугарској купљена штампарија.

— Истом листу јављају из истог места, да ће се беседа скобељевова за се штампати, па разделити по свим југословенским земљама.

— Петроградски „Правит. Веснив“ пише: У след беседе, што ју је ђен. Скобељев у Паризу држао, распростиру се немирни гласови из који нису основани. Такове приватне изјаве од особа, које нису од владе за то опуномоћене, не могу да богме имати никака уплива на општи ток наше спољашње политике, нити наше добре односаје са судним државама изменити, односаје, који су основани како на пријатељским свезама крунисаних глава међу собом и на јасном разумевању народних интереса, тако и на узајамном строгом вршењу постојећих уговора.

— Из Цариграда јављају, да ће скорим изаћи султанска ирада, којом ће се решити питање о ратној штети, коју Порта има Русији да накнади.

— „Романул“ пише, да ће румунска влада скорим поднети коморама законски предлог о раздељењу румунске војске на четир кора, у сваком кору по две дивизије, а у свакој дивизији по две бригаде.

Разне белешке.

(Син и снаха убили мајку). Крањчевић Станко у Мантић-селу, општине нукманићке, котара раковачког, имао је 11. јануара т. г. нешто посла у потоку Утиња. Том приликом наишао је на људско мртво тело. Кад га је извукао из воде, упознао је у њем удову Тодору Мандић из истога села. На његову пријаву упути се одмах оружничка стража до места, која код прегледања лешине опази на челу више левог ока 5—6 смтра дугу и 4 смтра широку по свој прилици оштрим оруђем задану рану. Лева страна чела одозго прама лицу и врат несретнице бијаху посве црни и прсти изгребени. По том се могло судити, да је несретница најпре задављена, а после тога бачена у воду. Одмах се посумњало, да нико други већ син покојнице именом Петар и његова жена Марија морају бити убице мајке, пошто су са покојницом у непрестаној завади живели, прогањали и злостављали, снаха Марија грозила је често пута, да ће свекрву убити. Окривљеници настојаху доказати, да је Мандићка 8. јануара о. г. некуда од куће отишла. То оправдање не беше истинито, јер су од куће, где је уморство почињено, па све до потока, где је несретница бачена, нашли људске стопе, гајтан и одеран комад прегаче, коју је покојница на себи имала. Окривљени предани су одмах котарском суду у Раковцу.

= (Богата невеста.) Као што се чује из Петрограда, верила се ово дана најбогатија руска принцева Зенаида Јусупова, са грофом Сумароковим. Принцева Зенаида донеће своме сретном мужу будућем, који тамо спада међу најбоље руске племиће, мираз малу своту од десет милијуна рубаља а то је 20.000,000 ф., не рачунајући у то још кућњи намештај и друге свакојаке украсе, што опет вреди најмање око 4.000.000 ф! Пре неколико година, као што је познато, удешавала се брачна свеза те принцеве са бугарским кнезом Александром, али се некако распрштало.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је из штампе

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 128.

(Свеска четврта за г. 1881.)

У Н. Саду, Срп. штампарија др. Св. Милетића. — 8°. Стр. 146.

У овој су књиви ови саставци: I. Право освајања (анексије) и плебисцит у данашњој међународној теорији и практици. Од проф. Г. Гершића. (Свршетак.) — II. Живот генерала Љубибратића. Од Ђорђа Рајковића. — III. Манастир Грабовац. Од Владимира Красића. (Свршетак.) — IV. Снајина осveта. Песма Мите Калића. — V. О Буњевцима. Написао Лаза Кнежевић. — VI. Со као руда и њено културно-физиолошко значење. Од Моје Медића. (Свршетак.) — VII, Књижевност: Mladi dani Veljkovi. Na sviet izdao Gavril Manojlović. Оцена Милана Савића.

Ко од чланова матичиних жели, да му се свака свеска „Летописа“ одмах, чим изађе, поштом доставља, нека пошље 50 новч. благајници „Матице српске“ у Нови Сад у име поштарине за годину дана.

Претплатна је цена на годину за четири свеске „Летописа“ 2 ф. а. вр., а свака свеска стоји 70 новчића.

„ЗДРАВЉЕ“

ЉЕКАРСКЕ ПОУКЕ НАРОДУ.

Уређује др. М. Јовановић-Батут.

Излази на Цетињу два пута у мјесецу. Стаје за Црну Гору, Австро-Угарску, Босну и Херцеговину 4 фор. годишње. За Србију и друге крајеве 10 динара или франака. Претплату примају за Црну Гору уредник, за Австро-Угарску П. Рамадановић у Котору, за Србију књижара В. Валожића у Биограду, а осим тога и сви други наши књижари.

Од ове године изашла су два броја.

Садржај 1. броја: У очи нове године. — Бушено ухо. — Утрс. — Сјечена рана. — Постеља. — Рђица или шкрб. — Доношче. — Календар „Здравља.“ — Ситнице. — Ковчежић: Љекарски одговори и савјети. Љекарска питања. Кореспонденција. Читајте.

Садржај 2. броја: По крви и млијеку. — Прве погрјешке. — Дјечије играчке. — Риба. — Кашаљ. — Болесниково надање. — Од зрака до мрака. — Неки лијекови. — Ковчежић: Љекарски одговори и савјети. Љекарска питања. Кореспонденција. Читајте.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на
ЛЕТОПИС „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

Као што ће нашем читалачком свету познато бити, „Летопис“ је поникао из одушевљене тежње за напретком народне просвете, из ватрене жеље, да се књижевност наша подигне и да се шири изображење међу нашим народом.

Да је „Летопис“ том задатку своме одговарао савесно, показује најбоље садржина, која се налази прикупљена у „Летописима“, од којих су до сада 128 књига изашле на свет.

Али да би „Летопис“ могао постати још више будиоником народне просвете, да би могао народу нашем што чешће лепо казивати све, што му ваља знати: раширен је досадањи програм „Летопису“, те тако и опет доноси забаву и поуку, а излази и чешће — четири пута у години, у свескама у величини од 9—10 табака.

Обилати садржај од осам свевака, које су до данас изашле по овом новом програму, показује најбоље, да је „Летопис“ својски прегао, да одговори тешком задатку свом: да постане књигом народном.

Како пак књижевност заузима главно место међу потребама народног живота, и како књижевност без народне потпоре не може се развијати с успехом: то узалудно позивамо наш читалачки свет на претплату на „Летопис.“

Претплатна је цена за све четири свеске „Летописа“ за год. 1882. само **2 фор.** а. вр. Дућанска је цена свакој свесци 70 новч. а. вр.

Претплатни новци шаљу се у напред „Благајници Матице Српске“ у Нови Сад, која ће сваком претплатнику уредно и тачно шиљати „Летописе“ поштом.

Умољавамо све родољубе српске, а нарочито **све чланове матичине**, да се приме скупљања претплате.

До одзива стоји, хоће ли моћи „Матица“ развити око „Летописа“ живљу радњу, или ће се опет морати вратити на стару меру.

Сви чланови матичини добијају „Летопис“ на поклон, али су дужни подмирити трошак око његовог разашиљања.

С тога се позивају сви чланови, који желе све четири свеске „Летописа“ за г. 1882. **поштом** добијати, да пошљу у име поштарине 50 новч. а. вр. **„Благајници Матице Српске у Нови Сад“**, да би им се могао „Летопис“ тачно достављати.

„Матица“ је чинила и чини и сада све што може, да би се ширила просвета и подигла књижевност наша: сада је на народу нашем, да делом потпомогне „Матицу“ у том племенитом и узвишеном задатку њеном.

Матица Српска.

14-ти број
СРПСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ НОВИНА

доноси овај садржај: Забава: На клизавој стази. Приповетка из српскога живота од С. В. П. — **Песме:** Двије пјесме из спјева: „Освојење Бара“ од Симе Поповића. — **Народне зграде:** 1. Зидање митрополитске резиденције у Карловцима. 2. Зграда богословије и гимназије у Карловцима од С. В. П. — **Из природе:** Нешто о свијегу, од Моје Медића. — **Песме:** Пупољци, од Петра Ј. Петровића. — **Преводи:** Звездан-Бепе. Новела П. Хајза, превод Ј. Грчића. — **Из разних крајева:** Пабирци по мојим ратним белешкама П. Из Котора преко села Његоша на Цетиње. — **Песме:** Поздрав, од Воислава. — **Уметност:** Шта је вештина? По др. Видерману од В. — **Књижевност:** Летопис Матице Српске. Књига 128., реферат Милана Савића. — **Уметничке новости:** (Мункачијева слика Христос пред Пилатом. — Илустровани каталози изложбе слика. — Светковина Мурилова. — Bibliotheque international de l'art.) — **Научне новости:** (Астрономске белешке. Археологија. Народно здравље. Обрт. Бродарство. Статистика. Научно путовање. Зологија. Индустрија.) — **Из наше илустрације:** Пошта у пустињи. Бедујин на молитви, слике Х. Вернета. Тимара, слика Дибифа. — **Књижевне белешке.** — **Читуља:** Митрополит Иларион. Дрепер. Зјелински. Ами Буе. — **Библиографија.** — **Одговор администрације.** — **Читалачкој публици.** — **Слике:** Митрополит Стефан Стратимировић Кулпински. Нова палата српског патријарха у Срем. Карловцима од Јулија Партоша. Слике из Арапске: Пошта у пустињи и Белујин на молитви, слике Х. Вернета. — Тамара од Дибифа.

„Српске Илустроване Новине“ излазе сваких 16 дана на два пола табака, а цена им је за Аустро-Угарску 4 фор. полугодишње, или за 3 месеца 2 ф., за Србију, Црну Гору и друге крајеве 12 динара полугодишње, односно 6 динара на 3 месеца. Претплату у Србији примају све тамошње књижаре, а у осталим крајевима умољена г. г скупљачи, као и завладна штампарија А Пајевића у Новоме Саду.

Извештај

о беседи „с томболом“, коју приредише на св. Саву ове год. учитељице шидске са својим ученицима, у корист петоро сирочади Ковиљ-Сентиванског учитеља Бајшева.

На каси је добивено 39 ф. 50 н. Добровољних прилога добивено је од Свет. Шумановића 2 ф. П. Стајића 1 ф. Ђ. Костића 2 ф. В. Новаковића 1 ф. Б. Новаковића 50 н. Ј. Момировића 1 ф. М. Стефановић 1 ф. Драг. Грчића 50 н. В. Станисављевића 1 ф. Ј. Марића 20 н. С. Тубића 1 ф. М. Лустига 2 ф. Ј. Фишера 1 ф. Н. Благојевића 40 н. С. Леви из Адашеваца 50 н. Франк из Товарника 50 н. Н. Думовић 20 н. 1 ф. С. Пандуровић 1 фор. — Свега дакле добровољних прилога 16 ф. 80 н. За томболу добивено је 23 ф. 60. Свега дакле добивено је 79 ф. 90 н. Сви трошкови и „томбола“ стају 64 ф. 65 н. Остаје дакле чистог прихода 15 ф. 25 н.

Новац шаљемо славном уредништву „Заставе“ да би било тако добро ове новце уручити скупљачу припомоћи за дотичну децу.

У Шиду 16. јануара 1882.

ЈУЛИЈА ГОРЈАНЧЕВИЋ, учитељице. СОФИЈА ГАЈИЋ, учитељице.

Добровољни прилози

за беседу држану на св. Саву год. 1882. у Загребу у корист фонда „за сиромашне ђаке Србе у Загребу.“

Прилози у новцу:

По 20 ф. Г.Г. Из Загреба др. Богдан Медаковић, Шандор Мусулин; из Пакраца Њег. Преузв. епископ Ник. Грујић.

По 2 ц. кр. дуката. Г Г. Коста Слијепчевић из Глине.

По 10 ф. Г.Г. Из Загреба преузвишени др. Ливије Радивојевић, др. Ђ. Даничић, Милан Станковић през. црк. опћ., др. Никола Јурковић, Вељков и гђа Јулијана, Др. Видрић, гђа Јелена Бојевић; из Беча Александар Стова; из Сарајева Њег. Преуз. Сава Косановић митрополит босански.

По 5 ф. Г.Г. из Загреба Ђ. Поповић трговац, П. Јовановић, Дане Станковић септемвир, Јован Пелеш трговац, Породица Величковић, Васо Николић, вит. Омчикус, Марцел пл. Кушевић, Никола Крестић саборски предс., Н. Н., Коста вит. Војновић ц. кр. пуковник, Браћа Гавела; гђе: Валд, Олга Хофман, Марија Радаковић и Емилија Решковац; из Осека Паја Радановић трговац; из Нове Градишке Остојић ц. кр. мајор; из Пакраца адхим. Мирон Николић; из Палерма Италија Пера Стијаковић; из Бањалуке Српска црквена опћина преко Јакова Бабића; из Будима Њег. Преузв. епис. Арсеније Стојковић; са Цетиња Институт Њеног Височанства кнегиње Милене.

По 4 ф. из Загреба гђа Јулијана Берић; г.г. Матија Босанац, Гајо Берић.

По 3 фор. из Загреба г.г. Лончаревић ц. кр. пуковник у миру, Петар Корач, Коста Михајловић трговац, из Пеперанца Михајило Вајић, из Ирига Васо Николајевић одвј.; из Вуковара Миша Рогулић одв.

По 2 ф. из Загреба г.г. Владимир Матијевић, Ђорђе Рајић, Коста Стојшић, Иван Поповић ц. кр. капет. у м., Исидор Ристић, Никола Витас, Конст. Зако Јовановић, Гајо Роксандрић, др. Алекс. Теодоровић, Радован Прерадовић, Паја Беговић ц. кр. капетан; гђе Регина Љубинковић, Шарац, гђца Анастасија Коњевић; из Костајнице Мојо Јокић, из Петриње прото Кукић, Адам Муждека катих.; из Огулина М. Мркшић: из Беловара Л. Руварац прес. судб. стол; из Лепавине игуман Тихон Цебић; из Петеранаца Тошо Ожеговић из Копривнице Ђуро Вајић.

По 1 ф. из Загреба г.г. Паја, Мита Николић, Никола Максимовић, Мита Ђорић, Мита Малин; из Вировитице Петар Бира.

Имена г.г. приложника у предметима за томболу изиграваву на истој беседи.

П. н. Катарина бароница Живковић, породица Величковић, удова Врапчевић, Олга Љубишић, Богут, Анастасија Гавела, Марија Бастајић, Јелена Поповић, Регина Савић. Ј. Берић, Тајчевић, Валд, Витас, Хенкелман, Секулић, Марија Поповић, Иванковић, Морић, Илија Гутеша, Ристић, Коста Михаиловић, Милан Утјешеновић, Конст. Зако-Јовановић. Бранко Јовановић, Фрањо Шварц, Васо Пелеш, Сава Шкрбина, Наум Малин, Матија Босанац, Паја Ковачевић цес. кр. мајор, Илија Ковачевић, Стеван Колунџић трговац, Николић, Кочонда, Ђуро Авировић.

Свима поштованим прилагачима господи, госпођама и госпођицама потписани одбор најучтивије захваљује.

Приход од добровољних прилога у новцу	—	351 ф. — н.
Приход од томболе — — — — —	—	221 ф. 96 н.
Укупни приход		572 ф. 96 н
Одбивши расход од		242 ф. 96 н.
Остаје чистог		330 ф. — н.

коју је своту подписани одбор реченом фонду из руке сл. одбора српске правосл. црквене опћине у Загребу предао.

У Загребу 31. јануара 1882.

За одбор:

НИКА ГАВЕЛА с. р. председник. МИЛАН РАДАНЧЕВИЋ с. р. тајник.

Изказ штедионице у Вуковару за XIII. пословну годину 1881.

Рачун добитка и губитка.

ГУБИТАК.	фор.	нов.	ДОБИТАК.	фор.	нов.
3% биљеговине — — — —	412	57	Преписа деонице — — — —	15	—
3% „ — — — —	318	36	Камата непокретности — — —	96	80
Камата на реескомпт — — —	4742	15	„ зајма — — — —	330	91
Пристојбе преписа куће — —	1000	—	„ мјеница — — — —	48512	25
Капитал камата — — — —	13643	09	Разног рачуна — — — —	3424	01
Текућих камата — — — —	10611	02	Камата предујма — — — —	542	93
Пореза — — — — —	1765	60	Доходка куће — — — —	3669	63
Повратка камата — — — —	2472	52	Уручбеница — — — —	806	60
Трошкова — — — — —	1112	39	Задоцни камата — — — —	30	79
Наплате — — — — —	4679	92			
Повратка плаћених камата — —	190	05			
Покућства 10% — — — —	80	—			
Добитак и губитак — — —	16401	25			
	57428	92		57428	92

Коначни рачун.

ПОТРАЖУЈЕ	фор.	нов	ДУГУЈЕ	фор.	нов.
Готовине за 1. јануар 1882. — —	3881	60	Деоничке главнице — — —	20000	—
Добротворни цели — — —	45	—	3% биљеговине — — — —	318	36
Дужника — — — — —	7300	—	Одрачун од камата — — —	3523	41
Парбеног трошка — — — —	291	37	Улога — — — — —	471829	43
Покућства — — — — —	720	—	Текућих камата — — — —	10611	02
Куповине куће — — — —	44266	02	Реескомпта — — — —	115811	25
Непокретности — — — —	1844	78	Причувне закладе — — —	37277	03
Зајма — — — — —	20816	14	Мировне закладе — — — —	2296	18
Мјеница — — — — —	581419	46	Инкаса — — — — —	380	71
Предујма на плату — — —	170	—	Добитка и губитка — — —	16401	25
Предујма — — — — —	7643	—			
Текућег рачуна — — — —	51	27			
	668448	64		668448	64

У Вуковару, 31. децембра 1881.

Ст. Рогулић, с. р. књиговођа. **Стојан Претић**, с. р. председник. **Миша Михајловић**, с. р. благајник.

Да је овај рачун тачно прегледан, са свима књигама сравњен, и тако за једногласан и добар пронађен потврђује:

У Вуковару 12. јануара 1882.

Надзорни одбор:

Јов. Петровић, с. р. **Паво Косановић**, с. р. **Др. А. Пеичић**, с. р. **Феликс Кирхбаум**, с. р.

По знатном дотирању правилама прописаних разних завлада, преостало је од чисте добити у износу од ф. 16401 25 н. за дивиденду свота од ф. 9000.— која ће се услед закључка дне 15. фебруара 1882. држане главне скупштине са ф 45.— по деоници почамши са 1. мартом 1882. код благајне нашег завода исплаћивати. ШТЕДИОНИЦА У ВУКОВАРУ.

Члановима српске новосадске читаонице.

Сутра, у суботу 13. (25.) фебруара биће

ВЕЧЕРЊА ЗАБАВА

у просторијама читаонице по уобичајеном начину.

Приступа имају само чланови и њихови гости са стране.

У Новом Саду, 11. (23.) фебр. 1882.

Приређивачки одбор.

Курс бечке берзе 11. (23.) фебр.

Лондон — — — — — — — — — — —	120.30
Сребро — — — — — — — — — — —	—.—
Ц. кр. дукати — — — — — — — — —	5.62
Наполеондори — — — — — — — — —	9.52
Немачке марке — — — — — — — — —	58.70

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене парохије у Арадгају, расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају своје уредно инструјисане и биљеговане молбенице потписаној конзисторији у року од 6 недеља, од дана првог уврштења стечаја овог, поднети.

Из конз. седнице у Темишвару 26. јануара 1882.

1—3 **Епархијска конзисторија.**

У галантеријској и нирнбершкој трговини
Ј. Н. ПАВЛОВИЋА
у Панчеву

упражњено је место за једног спомоћника. 1—3

Мануфактурна трговина
СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА
у Земуну

потребује једног спомоћника и једног шегрта. 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене парохије у Краљевци, расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају своје уредно инструјисане и прописаном биљегом снабдевене молбенице у року од 6 недеља, од дана првог уврштења стечаја овог, потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице у Темишвару 26. јануара 1882.

1—3 **Епархијска конзисторија.**

СТЕЧАЈ.

Услед закључка главне црквене скупштине од 17. јануара о. г. расписује се овим поново стечај ради зготовлења плана и предрачуна за видање нове цркве у Долови с роком до краја месеца маја о. г.

Нова црква треба да буде 30 метара дугачка и 12 метара широка; у обичајеном штилу изведена и има стати около 25.000 фор. а. вр. с материјалом.

План с предрачуном, ког црквена општина усвоји, наградиће се са 200 фор. а. вр. Осим усвојеног плана биће евентуално још два плана награђена, и то: један са 100 фор. а. вр. а други са 50 фор. а. вр. Награду за неусвојена два плана досуђује црквена општина.

Награђени планови с предрачуном постају својина црквене општине, докле ће се ненаграђени планови заједно с предрачуном поднесачима натрах вратити, да немају права награду тражити.

Ближа извешћа даје на искање председништво црквене општине.

Из седнице ванредне главне црквене скупштине држане у Долови дана 17. јануара 1882.

Јован Битевић перовођа. 2—3 **Петар Болгарић** парох и председник.

Трговина спецераја, деликатеса и цинела
СТЕВЕ С. ДРОБАЦ
„код голуба“ у (новом) Вуковару

потребује једног шегрта и једног практиканта, који морају српски и немачки знати говорити. 1—2

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**